

Vedenie a realizácia edukačných aktivít v rámci odbornej činnosti v komunitnom centre

Management and Implementation of Educational Activities within the Community Centre

Miroslava Adamík Šimegová

Pedagogická fakulta Trnavskej Univerzity v Trnave

Abstract: The contribution of theoretical character analyses the issue of community centres in Slovakia at the time of the emerging facilities of this social crisis intervention service within the framework of the National project *“Support of selected social services of crisis intervention at the community level.”* It aims to point to a forming group of service users, including children from a socially disadvantaged environment and socially excluded residents involved in group and community activities in the community centre. Because of professional activity the contribution should point to a significant need for professional guidance and implementation of educational activities by staff as professionals, as well as planning of professional activities, supervision of staff and activities as well as further training of staff in the field of professional activities. In conclusion, the contribution deals with the possibilities of real employment of specialists in community centre, who are graduates of social pedagogy.

Keywords: community centre, crisis intervention, group activity, education, social pedagogy, socially disadvantaged children, social exclusion.

1 Úvod

Aktuálna spoločenská situácia na Slovensku za posledných desať rokov si vyžiadala akútne riešenie problémov sociálne vylúčených a sociálnym vylúčením ohrozených skupín obyvateľov žijúcich v rôznorodých komunitách miest a obcí. Nejde iba o príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít (MRK), ale aj obyvateľov žijúcich na hranici chudoby, sociálne izolovaných ľudí, seniorov ale hlavne detí a mládeže pochádzajúcich zo sociálne-

-znevýhodňujúceho prostredia. Komunitné centrá (ďalej len „KC“) vznikajúce v posledných rokoch poskytujú komplexné sociálne služby, ktoré prispievajú k sociálnemu začleňovaniu týchto obyvateľov, poskytujú bezpečný priestor realizujúci krízovú intervenciu, miesto, kde sa realizuje sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, ale hlavne množstvo skupinových a komunitných aktivít záujmového, edukačného a preventívneho charakteru ako aj rôznorodé nízkoprahové činnosti pre rôzne cieľové skupiny bez ohľadu na vek klientov. Každé KC sa javí vo svojom kontexte ako jedinečný organizmus prispôsobujúci sa lokalite (miesto výkonu), podmienkam svojho nastavenia (poskytovateľ) a v neposlednom rade aj pracovníkom (vzdelanie, osobnosť a prax zamestnancov). Výskum v súčasnosti v problematike KC prebieha na úrovni vedecko-výskumných pracovísk, fakúlt a katedier sociálnej práce na viacerých univerzitách a vysokých školách na Slovensku, výskumné sondy v tejto problematike sa však objavujú veľmi sporadicky.

Môžeme konštatovať, že absentuje aktuálny a relevantný popis súčasnej situácie v podobe modelu a identifikácie KC na Slovensku v súčasnosti. Vzhľadom k priestoru edukácie a teda realizácie výchovy a vzdelávania ako od seba neoddeliteľných procesov v KC sa naskytá potreba identifikovať sociálno-edukačné aspekty a sociálno-pedagogický kontext činnosti KC, ktorý sa na Slovensku ešte systematicky neskúma. Cieľom príspevku je poukázať na formujúcu sa skupinu užívateľov tejto služby, medzi ktoré patria aj deti – žiaci zo sociálne-znevýhodňujúceho prostredia a sociálne vylúčení obyvatelia zúčastňujúci sa skupinových a komunitných aktivít. Tieto aktivity sú odbornou činnosťou a príspevok má poukázať na významnú potrebu odborného vedenia a realizácie edukačných aktivít vrátane plánovania odbornej činnosti, supervízie, ako aj ďalšieho vzdelávania pracovníkov v oblasti realizácie odborných aktivít. Zaoberá sa aj možnosťami reálneho uplatnenia odborných pracovníkov – sociálnych pedagógov v KC.

2 Komunitné centrá vo svete a na Slovensku

Vo svete sú komunitné centrá zvyčajne neziskovými organizáciami, ktoré poskytujú komunitám miest a obcí bezpečný priestor na spoločné stretávanie sa obyvateľov a riešenie ich potrieb. Vznikajú v podmienkach „vhodného“ politického usporiadania či podpory štátu. Vo väčšine prípadov ide o prácu odhodlaných aktivistov tvoriacich bezpečný priestor pre rôzne veľké komunity. Komunitné centrá vo svete spájajú na jednom mieste ľudí viacerých národností a komunit, umožňujú ich sebarealizáciu a aktívnu prácu, praktizujú sociálnu prácu, obvykle však vykonávajú viaceré funkcie. Slúžia aj ako kultúrne centrá:

1. Ako miesto na celonárodné oslavy pri rôznych príležitostiach a tradíciách.
2. Ako miesto na verejné stretnutia občanov, kde sa diskutuje o rôznych otázkach.
3. Ako miesto, kde sa politici alebo iní oficiálni predstavitelia stretávajú s občanmi a žiadajú o ich názory, podporu alebo hlasovanie.
4. Ako miesto, kde sa majú členovia komunity skutočne stretnúť a vytvárať sociálne kontakty.
5. Ako miesto činností, aktivít miestnych klubov a dobrovoľníckych aktivít.

6. Ako miesto, ktoré si členovia komunity môžu prenajať na súkromné akcie.
7. Ako miesto sústrediacie sa na miestnu históriu.
8. Ako miesto, kde sú organizované miestne mimovládne aktivity.
9. Ako miesto prezentácie cirkusov a iných podujatí.
10. Ako miesto pomoci v prípadoch tragédií, Smith (2002).

Komunitné centrum v Slovenskej republike je inštitúciou, ktorej činnosť je zakotvená v Zákone o sociálnych službách č. 448/2008 Z. z. par. 24 písm. d) ako zariadenie sociálnej služby krízovej intervencie. V komunitnom centre sa fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii poskytuje základné sociálne poradenstvo, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia, ďalej sa tu vykonáva preventívna aktivita a zabezpečuje sa záujmová činnosť. V KC sa vykonáva komunitná práca a komunitná rehabilitácia. Sociálnu službu v komunitnom centre možno poskytovať ambulantom sociálnou službou a terénnou formou sociálnej služby prostredníctvom terénneho programu (Zákon o sociálnych službách č. 448/2008).

Prvé KC v Slovenskej republike začali oficiálne vznikajú v roku 2003 v rámci projektu „Podpora založenia komunitných centier v Slovenskej republike“ ako nástroj riešenia integrácie miestnych rómskych komunít. Finančnú podporu mali z fondov Európskej únie prostredníctvom programu Phare. Cieľom tohto projektu bolo založenie 10 komunitných centier vo vybraných lokalitách, ktoré mali slúžiť ako pomoc pri integrácii prevažne segregovaných či separovaných miestnych rómskych komunít. Jeho trvanie bolo niekoľko mesiacov (Korpesio, 2012). Ďalšie KC vznikali od r. 2011 do r. 2015 v rámci Národného projektu „Komunitné centrá“ za podpory Európskeho sociálneho fondu v rámci operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. V roku 2012 ich bolo sto (Korpesio, 2012).

Mali poskytovať komplexné sociálne a komunitné služby a prispieť k sociálnemu začleňovaniu osôb sociálne vylúčených na individuálnej, ako aj na lokálnej úrovni. Zriaďované boli pre príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít (ďalej MRK). Komunitné centrá sa zriaďovali s cieľom vytvorenia priestorových a materiálnych podmienok na komunitný rozvoj, výkon komunitnej rehabilitácie, komunitnej a sociálnej práce, poskytovania sociálnych služieb a výkon sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít, ako aj na vzájomnú interakciu a spoločné aktivity príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít a ostatného obyvateľstva obcí. Cieľom bolo podporiť aktivity členov miestnej komunity prostredníctvom zvyšovania sociálnych zručností, kompetencií a sociálnej mobility, prevencie a predchádzaniu sociálno-patologických javov a rizikového správania, poskytovania poradenskej činnosti pre potreby komunity a klienta, poskytovania vzdelávacích a voľno časových aktivít (ÚV SR, 2011).

Situácia sa však zmenila v druhom projektovom období implementácie, ktorá prebieha v súčasnosti (roky 2016 – 2019) v rámci Národného projektu „Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni“ (NP PVSSKIKÚ). V rámci tohto projektu na Slovensku opätovne vznikajú KC a zaznamenávajú pomerne veľký rozmach

a ohlas vo verejnosti. Zámerom Národného projektu je zlepšenie sociálnej situácie skupín sociálne vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením prostredníctvom podpory profesionalizácie vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni vrátane Komunitných centier. Poslaním komunitného centra ostala úloha poskytovať komplexné sociálne a komunitné služby bez rezidencie a prispieť k sociálnemu začleňovaniu osôb sociálne vylúčených na individuálnej, ako aj na lokálnej úrovni. Cieľom tejto podpory je zvýšenie aktivity, zamestnanosti a zlepšenie možností vstupu na trh práce a integrácie do spoločnosti skupín sociálne vylúčených alebo ohrozených sociálnym vylúčením (Implementačná agentúra MPSVR SR, 2018).

Skupiny sociálne vylúčeného či sociálnym vylúčením ohrozeného obyvateľstva nie sú počas aktuálneho obdobia implementácie KC v dostupných dokumentoch a materiáloch Implementačnej agentúry MPSVaR (2018) opisované v zmysle marginalizovaných rómskych komunít, nejde teda o izolovanú cieľovú skupinu rómskeho etnika. Svedčia o tom aj príklady z praxe, kedy sa do činnosti a aktivít existujúcich komunitných centier pôvodne pre rómsku populáciu (r. 2013 a 2014) v poslednom období aktívne zapájajú členovia širšej komunity obyvateľov všetkých vekových skupín bez rezidencie a príslušnosti. Z tohto dôvodu sa javí ako veľmi významná otázka: „Kto tvorí v skutočnosti cieľovú skupinu a klientelu sociálnej služby KC v druhom projektovom období implementácie KC a akého druhú a v akej odbornosti sú reálne vykonávané odborné aktivity s touto skupinou?“ Na túto otázku sa pokúsime odpovedať v nasledujúcom texte.

Do KC sa v súčasnosti dostávajú deti a mládež, dospelí a seniori, ktorí o činnosť KC majú či prejavia záujem, resp. sú nútení hľadať pomoc, nakoľko sa stávajú z dôvodu akútneho ekonomického, sociálneho, rodinného a osobného problémom jednotlivcami zo sociálno-znevýhodňujúceho prostredia alebo osobami ohrozenými sociálnym vylúčením. Toto prostredie ich predisponuje k náročnému zvládaniu životných situácií. V podmienkach KC narábame s pojmami ako sociálne znevýhodnenie a sociálne znevýhodňujúce prostredie, sociálne vylúčenie, a ohrozenie sociálnym vylúčením.

Čerešníková (2017) uvádza, že klientmi KC sú „osoby v nepriaznivej sociálnej situácii, ktorým môže byť poskytovaná pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie v intenciách sociálnych služieb krízovej intervencie, sú považované deti (a ich rodiny), ktoré sú ohrozené sociálnym vylúčením alebo majú obmedzenú schopnosť sa sociálne začleniť a samostatne riešiť svoje problémy z dôvodu zotrúvania v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby alebo kvôli spôsobu života a životným návykom vrátane závislosti od psychoaktívnych látok alebo návykových škodlivých činností.“ V prípade rómskej minority je jedným z hlavných problémov práve nedostatok vzdelania, ktoré sa považuje za hlavný predpoklad úspešnej integrácie rómskych občanov do spoločnosti.

Na druhej strane je školská neúspešnosť detí z MRK nadmieru vysoká (Šuhajdová, 2010 in Lipnická, M., Sobinkovičová, E. 2014). S pojmom sociálne znevýhodnenie sa stretávame rovnako v školskom prostredí. Súčasný školský zákon (245/2008 Z. z.) definuje žiaka zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia alebo žiaka zo sociálne znevýhodneného prostre-

dia (SZP) ako: „... žiaka žijúceho v prostredí, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti.“ Bakošová (2016) uvádza, že podľa odborníkov v pedagogike a sociálnej pedagogike, pravidlách a zákonoch MŠ SR je pojem sociálne znevýhodneného prostredia definovaný nejednotne. V dokumentoch Ministerstva školstva Slovenskej republiky v zákone č. 245/2008 v § 2 sa uvádza naplnenie aspoň jedného z týchto kritérií:

- rodina dieťaťa nespĺňa základné spoločensko-formujúce, emocionálne a ekonomické funkcie;
- rodina žijúca v chudobe, kde dieťa žije v podmienkach hmotnej núdze (zákon č. 245/2008 § 132);
- rodina, v ktorej je jeden z rodičov nezamestnaný alebo dlhodobo patrí k neuspokojeným uchádzačom o zamestnanie (zákon č. 36/2005 o rodine, § 28);
- rodina, v ktorej majú rodičia nedostatočné vzdelanie, napr. jeden z rodičov nedokončil vzdelanie (č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi);
- rodina žijúca v neštandardných domácich a hygienických podmienkach, dieťa nemá priestor na učenie, pitnú vodu alebo používanie toalety;
- jazykové vzdelávanie sa líši od jazyka, ktorý dieťa používa v rodinnom prostredí;
- rodina žijúca v segregovanej komunite;
- rodina je sociálne vylúčená z veľkej spoločnosti.

Farkašová a Zimmermann (2015) citujú autorov I. Popovičová a J. Džuka (2008), navrhujú používať termín „sociálne znevýhodňujúce prostredie,“ pretože podľa nich „znevýhodňujúci“ zahŕňa dynamický, nie nemenný aspekt; zdôrazňuje sa pritom sociálna stránka, ktorá ovplyvňuje ťažkosti a nerovnaký prístup k vzdelávaniu. Žiakom zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia sa v rámci školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie venujú centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP). Na Slovensku v súčasnosti nepôsobí školské poradenské zariadenie, ktoré by sa špecializovalo predovšetkým na žiakov zo SZP. Tieto deti navštevujú v rámci svojho voľného času a času mimo vyučovania komunitné centrá a stávajú sa ich detskými a dospievajúcimi klientmi.

Farkašová a Zimmermann ďalej uvádzajú, že medzi žiakov pochádzajúcich zo SZP nepatria iba žiaci rómskej národnosti ako sa to nesprávne interpretuje. Vychádzali z oficiálnych štatistík a zistili, že Rómovia sú zastúpení medzi žiakmi zo SZP len minimálne. Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) vo svojej Správe o stave a úrovni výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia na základných školách v školskom roku 2011/2012 v SR (2013) konštatuje, že k rómskej národnosti sa hlásilo v školách, ktoré navštívila ŠŠI v Prešovskom kraji len necelých 9 % žiakov vedených ako žiakov zo SZP, pričom riaditelia uvádzali reálny počet mnohonásobne vyšší. V Správe o stave vytvárania podmienok inkluzívneho vzdelávania pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia na základných

školách v školskom roku 2012/2013 v SR (2013) zase ŠŠI uvádza, že v rámci kontrolovaných 42 škôl na Slovensku bolo najvyššie zastúpenie Rómov v Košickom, Prešovskom a Banskobystrickom kraji. V týchto krajoch boli najvyššie počty žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, a to konkrétne žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov zo SZP, pričom prevažovali žiaci so zdravotným znevýhodnením (Farkašová a Zimmermann, 2015).

2.1 Sociálne vylúčenie, ohrozenie sociálnym vylúčením

V sociálnej oblasti sa pre klientelu KC používa pojem „sociálne vylúčení obyvateľa,“ resp. „obyvatelia ohrození sociálnym vylúčením“ (ďalej SV). Tomuto problému sa v našich podmienkach venuje autorka Palovičová (2013) citujúc autorov Burchardt, Le Grand, Piachaud (2002) uvádza, že SV je neoddeliteľnou súčasťou úvah o legitimitate sociálneho poriadku či sociálnej súdržnosti. SV jednotlivci, ale i celé skupiny sa nepodieľajú rovnakou mierou na materiálnych a nemateriálnych zdrojoch spoločnosti, čo vedie k ich sociálnej izolácii. Hlavný problém s definíciou sociálneho vylúčenia spočíva podľa autorky v tom, že je ťažké nájsť jednotiaci atribút všetkých jeho možných foriem. V literatúre prevláda názor, že pojem SV zahŕňa širokú škálu príčin sociálnych nerovností. Uvádzajú sa dimenzie SV: ekonomická (nedostatočný prístup na trh práce, nezamestnanosť), politická (nedostatočný prístup k rozhodovacím procesom), morálna (stereotypy a predsudky o morálnych kvalitách menšín), kultúrna (vylúčenie zo spoločných kultúrnych zvyklostí v spoločnosti, tradične spojených s náboženstvom, jazykom a národnosťou) a sociálna (nedostatok občianskych a sociálnych práv, nedostatočný prístup k zdravotnej, starostlivosti, vzdelávaniu, sociálnym službám atď.) Jednotlivec je SV vtedy, „ak:

- *geograficky býva v spoločnosti,*
- *nemôže participovať na bežných činnostiach občanov tejto spoločnosti,*
- *rád by sa na nich podieľal, ale bránia mu v tom faktory mimo jeho kontroly.“*

Na základe merania piatich dimenzií sociálneho vylúčenia (oblasť spotreby, úspor, produkcie, politickej činnosti a sociálnej aktivity) dospeli títo autori k záveru, že by bolo chybné zobrazovať tých, ktorí sú SV, ako homogénnu skupinu. Schopnosť jednotlivca podieľať sa na každej z týchto dimenzií je ovplyvnená celým radom faktorov vrátane osobných vlastností, životných udalostí, rodinnej súdržnosti a politických inštitúcií v spoločnosti. Inými slovami, ľudia vylúčení v jednom rozmere nemusia byť vylúčení aj na ostatných úrovniach.

Multidimenzionálna povaha SV predstavuje početné koncepčné a analytické ťažkosti pri definícii jeho podstaty, pretože je problematické určiť, koho máme považovať za vylúčeného. Pojem SV je v porovnaní s pojmom chudoby, ktorý odkazuje na nerovnosti vo sfére materiálnych zdrojov, menej presným pojmom. Výsledkom tejto nepresnosti je to, že SV sa často zamieňa s inými pojmi, napríklad s chudobou, segregáciou či marginalizáciou. Autorkine bádania v tejto oblasti nás tiež podnecujú a inšpirujú k potrebe vymedzení tohto pojmu, nakoľko ide o heterogénnu skupinu obyvateľov ohrozených týmto problémom.

3 Vedenie a realizácia odborných edukačných aktivít

Posúdenie odbornosti vykonávaných aktivít pracovníkmi KC, hlavne pokiaľ ide o aktivity edukačného charakteru ako príprava na školskú dochádzku, doučovanie detí, príprava na vyučovanie, ale aj preventívnych aktivít a záujmovej činnosti v KC považujeme za kľúčové vzhľadom na aktuálne sa vyvíjajúcu inštitúciu. Autori Bartoš a Kulifaj (2018) uvádzajú, že zamestnanci poskytovateľov sociálnych služieb krízovej intervencie (KC) sa často stretávajú s potrebami detí a mládeže, ktoré spadajú do výchovno-vzdelávacej oblasti. Primárnym cieľom je zlepšenie školského prospechu a plnenia riadnej školskej povinnej dochádzky. Autori konštatujú ďalej, že *„sekundárne môže ísť aj o podporu v ďalších oblastiach, ako je napríklad zvládanie náročných či stresujúcich situácií súvisiacimi so štúdiom (a spolužiakmi alebo učiteľmi), rozvoj schopnosti spolupráce v kolektíve, zlepšenie analytického či kreatívneho myslenia.“*

V oboch líniách patrí k hlavným nástrojom mentoring a tútoring. Tútor má pomáhať prijímateľovi sociálnej služby v konkrétnej oblasti pri príprave na školské vyučovanie (napr. doučovanie matematiky), a teda má mať dostatočné znalosti o nej a vie ich ďalej odovzdať. Mentor prijímateľa sociálnej služby má dieťa sprevádzať školským obdobím ako takým, existuje medzi nimi vzťah dôvery a dôraz je kladený na osobný rozvoj v širšom kontexte. Vychádzajúc však z konkrétnej praxe KC kvalifikačné predpoklady pracovníkov KC ich dostatočne nepripravujú na systematickú plánovitú edukačnú prácu v rámci pravidelných či nepravidelných skupinových aktivít. Kvalifikačným predpokladom na výkon práce vo funkciách odborný garant a odborný pracovník KC je vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa u garanta a prvého stupňa u pracovníka primárne sociálnej práce, resp. vysokoškolského vzdelania druhého stupňa v študijnom odbore psychológia, právo, sociálne služby a poradenstvo, verejná politika a verejná správa alebo v študijných odboroch pedagogického zamerania. Pracovník KC má mať stredoškolské vzdelanie s maturitou bez ohľadu na jeho odbor. Je teda otázne, nakoľko pracovník s týmto vzdelaním disponuje postačujúcou odbornosťou vo vedení edukačných skupinových aktivít systematicky zameraných na vzdelávací vývin žiaka a v neposlednom rade tiež dokáže zrealizovať efektívne preventívne aktivity či viesť záujmovú činnosť.

Bartoš a Kulifaj (2018) konštatujú, že v KC sa stretávame so špecifickými potrebami detí a mládeže (v zmysle výchovno-vzdelávacích potrieb, porúch pozornosti, hyperaktivity či deficitmi intelektu), preto sa v zmysle týchto potrieb pracovníci venujú skôr práci s jednotlivcom ako príprave v skupine a preto pri tvorbe programov prípravy na vyučovanie sa musí vychádzať z daných reálií a ciele v činnostiach sa prispôsobujú každému jednotlivcovi. V príprave na vyučovanie majú pracovníci používať aktivizujúci prístup, ktorý podporuje záujem detí o učenie, napr. didaktické hry, diskusné metódy, situačné metódy, inscenačné metódy, problémové úlohy a špeciálne metódy. Musíme v tomto prípade namietť, že nie je jednoduché viesť takéto aktivity v bežnej populácii bez potrebného vzdelania minimálne v oblasti pedagogiky a to v školskom prostredí, pričom vzorka klientov KC je o dôvody uvedené vyššie ešte „náročnejšia.“ Preto zastávame názor, že v KC by mal byť prítomný minimálne jeden odborný pracovník s pedagogickým vzdelaním (pedagóg, so-

ciálny pedagóg, či vychovávateľ) na túto prácu. V KC dochádzka k realizácii sociálno-edukačných činností úzko prepojených s inkluzívnou edukáciou v mimoškolskom inkluzívnom prostredí, nakoľko sa v ňom stretávajú deti, mládež, dospelí a seniori bežnej a „sociálne vylúčenej populácie.“

Sociálny pedagóg vykonáva odborné činnosti v rámci prevencie, intervencie a poskytovania poradenstva najmä pre deti a žiakov ohrozených sociálno-patologickými javmi zo sociálne znevýhodneného prostredia, plní úlohy sociálnej výchovy, podpory prosociálneho, etického správania, sociálnopedagogickej diagnostiky prostredia a vzťahov, sociálnopedagogického poradenstva, prevencie sociálnopatologických javov a reedukácie správania. Zároveň je pedagógom a teda odborníkom v oblasti edukácie – výchovy vo voľnom čase, odborníkom na vedenie preventívnej a záujmovej činnosti. Jeho možnosti a kompetencie ho teda predisponujú nielen na prácu v školskom prostredí, ale aj v mimoškolských zariadeniach ako sú komunitné centrá.

Nasledujúce obdobie evalvácie implementácie tejto krízovej intervencie v praxi bude dôležitým z hľadiska posúdenia aj odbornosti aktivít, činnosti ako aj vzdelávania pracovníkov a následne výsledkov činnosti KC.

4 Záver

V príspevku sme sa snažili poukázať na špecifiká činností a klientov komunitných centier v súčasnosti. Nakoľko jednou z významných odborných aktivít prebiehajúcich v tejto inštitúcii je pomoc pri príprave na vyučovanie zahŕňajúc výchovno-vzdelávaciu činnosť a pomoc pri plnení školskej dochádzky, je prítomnosť pracovníka s pedagogickým vzdelaním v KC nevyhnutnosťou. Edukácia vykonávaná v podmienkach sociálnych služieb je zabezpečovaná odborníkmi – absolventmi sociálnej práce či iného príbuzného odboru, ktorým sa v niektorých prípadoch stáva aj pedagogika či sociálna pedagogika.

Súčasný stav zamestnávania pedagógov a sociálnych pedagógov v tomto inkluzívnom prostredí v KC doposiaľ nie je zmapovaný a vyžaduje si ciele orientovaný výskum v oblasti identifikácie edukačných, špecificky sociálno-edukačných aspektov zmysle konkrétnych úloh a činností prebiehajúcich v KC s cieľovou skupinou sociálne znevýhodnených, sociálne vylúčených alebo sociálnym vylúčením ohrozených skupín detí, mládeže a zisťovanie možnosti uplatnenia sociálnych pedagógov v KC analyzujúc pozície pracovníkov vzhľadom na ich odborné kompetencie, kvalifikačné predpoklady, náplň práce a špecifiká odborných činností.

Literatúra

1. Bakošová, Z. 2018. Inclusion of children from the socially disadvantaged environment : The case study of Slovakia. In *Forum Scientiae Oeconomia*. Vol. 4 Special Issue No. 2.
2. Bartoš, R. a Kulifaj, P. 2018. *Pomoc pri príprave na školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia*. Bratislava : Implementačná agentúra Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. ISBN 978-80-89837-43-4.
3. Čerešníková, M. 2017. *Odborná činnosť: pomoc pri príprave na školskú dochádzku a školské vyučovanie a sprevádzanie dieťaťa do a zo školského zariadenia*. Bratislava : Implementačná agentúra Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. ISBN 978-80-89837-21-2.
4. Farkašová, E., Zimmermann, M. 2015. *Žiaci zo sociálne znevýhodňujúceho prostredia* [Pupils from socially disadvantaged background]. [online]. Bratislava : Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie. Dostupné na: <<https://www.komposyt.sk/pre-odbornikov/specialno-pedagogicka-cinnost/>>. Naposledy prístupné: 3. 4. 2018.
5. Implementačná agentúra MPSVR SROV. 2018. *Národný projekt „Podpora vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni“ (NP PVSSKIKÚ)*. [online]. Bratislava : MPSVaR. Dostupné na: <<https://www.ia.gov.sk/npkiku/>>. Naposledy prístupné: 9. 4. 2018.
6. Korpesio, C. 2012. Komunitné centrá na Slovensku. In *PROHUMAN – vedecko-odborný interdisciplinárny recenzovaný časopis, zameraný na oblasť spoločenských, sociálnych a humanitných vied*, vol. 2009 – 2018. ISSN 1338-1415.
7. Lipnická, M., Sobinkovičová, E. 2014. *Podnetné prostredie v materskej škole ako podpora rozvíjania osobnosti detí z marginalizovaných rómskych komunit*. Bratislava : MPC Bratislava. ISBN 978-80-565-0264-8.
8. Palovičová, Z. 2013. Sociálne vylúčenie z pohľadu normatívnej teórie. In *Filozofia*, vol. 68, No. 7. ISSN 2585-7061.
9. Popovičová, I. – Džuka, J. 2008. Zisťovanie intelektového potenciálu detí zo sociálne a inak znevýhodňujúceho prostredia pomocou dynamických testov. In *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, vol. 43, No. 3, pp. 239–252. ISSN 2585-9056.
10. Smith, M. K. 2002. *“Community centres (centers) and associations,” the encyclopedia of informal education*. [online]. Dostupné na: <<http://www.infed.org/mobi/community-centers-and-associations>>. Naposledy prístupné: 9. 4. 2018.
11. Štátna školská inšpekcia. 2012. *Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách v školskom roku 2011/2012 v SR*. [online]. Dostupné na: <http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/UZP_SZP_ZS_SR_ZS_12.pdf>. Naposledy prístupné: 9. 4. 2018.
12. Štátna školská inšpekcia. 2013. *Správa o stave vytvárania podmienok inkluzívneho vzdelávania pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v základných školách v školskom roku 2012/2013 v SR*. [online]. Dostupné na: <http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/UZP_INKL_ZS_SR_12n.pdf>. Naposledy prístupné: 9. 4. 2018.
13. Úrad vlády Slovenskej republiky – Úrad splnomocnenca vlády slovenskej republiky pre rómske komunity (2011) *Štandardy komunitných centier zameraných na prácu s marginalizovanými komunitami pre potreby výziev Regionálneho operačného programu na výstavbu a rekonštrukciu komunitných centier spolufinancovaných z Európskeho fondu regionálneho rozvoja*. Uznesenie vlády SR č. 804/2011, s. 5.
14. *Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení*.
15. *Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov*.
16. *Zákon č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov*.

17. *Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov.*

Kontakt

Miroslava Adamík Šimegová

Katedra pedagogických štúdií, Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Priemyselná 4, 918 43 Trnava

miroslava.simegova@truni.sk